

ผลการการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายที่มารับบริการในโรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

นพรัตน์ จงจิตต์ พ.ว.

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี

Effectiveness of Using Practices for Caring for Late Stage Cancer Patients Receiving Service at Surat Thani Cancer Hospital, Muang District, Surat Thani Province

Nopparat Jongchit, Col.

Cancer Hospital Suratthani, Professional Nurse

Abstract

The research on the results of the use of practice guidelines for caring for late stage cancer patients receiving services at Surat Thani Cancer Hospital, 2019, was a descriptive research. The objective of this study was to study the results of the application of care practices for end-stage cancer patients classified by various factors of late stage cancer patients. The sample is 14 randomized randomized patients receiving services at Surat Thani Cancer Hospital's special ward. The research instruments were questionnaires. Which contains general information and results evaluation form for using practice guidelines in caring for patients with advanced cancer. Which has been examined for content validity by experts. Data were collected by having the patient and relatives answer the questionnaire themselves, during October 1, 2019 - December 31, 2019. Data were analyzed using descriptive statistics (percentage).

Results of practice guideline revealed that the sample did not have symptom of anxiety of pain , nausea and vomiting , dyspnea and constipation at 57.1 % And the sample had received information of pain at 57.1% too.

The above findings show that Should be promoted in the practice of caring for patients with advanced cancer,especially in all end-stage cancer patients

Key word

End-stage cancer patient , practice guideline

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลการการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายที่มารับบริการในโรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานีปี พ.ศ. 2562 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายจำแนกตามปัจจัยต่างๆของผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายที่มารับบริการที่หอผู้ป่วยพิเศษของโรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานีโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 14 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและแบบวัดผลการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ป่วยและญาติตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2562 - 31 ธันวาคม 2562 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ร้อยละ

ผลการใช้แนวทางปฏิบัติในผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวลเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูก และได้รับข้อมูลอาการปวดร้อยละ 57.1

จากการค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ควรมีการส่งเสริมการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายทุกราย

คำสำคัญ

แนวทางการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย หมายถึง แนวทางการดูแลผู้ป่วยระยะแรก ระยะต่อเนื่อง ระยะจำหน่าย

ผลการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย หมายถึง ผลลัพธ์การดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย หมายถึง อาการปวด อาการคลื่นไส้ ภาวะหายใจลำบาก และขับถ่ายผิดปกติ

ผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย หมายถึง ผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายที่แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายในหอผู้ป่วยพิเศษ

บทนำ

ปัจจุบันพบว่าสาเหตุการเจ็บป่วยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากโรคติดเชื้อเป็นโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะกลุ่มโรคมะเร็ง โรคเรื้อรังเป็นโรคที่ต้องมีการดูแลแบบประคับประคองอย่างใกล้ชิดในระยะยาว เนื่องจากผู้ป่วยเรื้อรังจะมีอาการของโรคทรุดลงไม่สามารถรักษาให้หายขาดและกลายเป็นผู้ป่วยที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต มีความเจ็บปวดและทรมานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เกิดปัญหาที่ซับซ้อนทั้งจากผู้ป่วยและครอบครัว ส่งผลให้ผู้ป่วยเรื้อรังที่อยู่ในระยะสุดท้ายต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางการแพทย์ขั้นสูงในการพยุงชีวิต การเสียชีวิตจึงเกิดขึ้นภายในโรงพยาบาลเป็นหลัก

โรคเรื้อรังที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการรักษาและดูแลต่อเนื่อง และเมื่อระยะของโรคลุกลามเข้าสู่ระยะสุดท้าย รักษาไม่หาย ผู้ป่วยจะมีชีวิตอยู่กับความทุกข์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคม เช่น ทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวด กระวนกระวาย ซึมเศร้า หายใจลำบาก ท้องผูกและอาการไม่สุขสบายอื่นๆ ทำให้ต้องเข้าออกโรงพยาบาลเป็นระยะๆ ตลอดจนช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อประคับประคองอาการที่ไม่สามารถบอกระยะเวลาการเสียชีวิตได้ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์พบว่าค่าใช้จ่ายของบุคคลในช่วงหกเดือนสุดท้ายของชีวิตมีมูลค่าสูงมากกว่าช่วงใดๆ ของชีวิต คิดเป็นร้อยละ 8 - 11 ต่อปีของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และเป็น ร้อยละ 10-29 ค่าใช้จ่ายผู้ป่วยใน จากการศึกษาพบว่าในผู้ป่วยมะเร็งที่เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 80,780 บาท สำหรับปีสุดท้ายของชีวิตและวันนอนเฉลี่ย 29.2 วันต่อคน นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยแบบประคับประคองน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาตามปกติ และค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยที่ตายที่โรงพยาบาลสูงกว่าตายที่อื่นๆ รวมทั้งตายที่บ้านถึง 2 เท่า

ผู้วิจัยในฐานะที่มีบทบาทด้านวิชาการในการดูแลและรักษาผู้ป่วยระยะสุดท้าย รวมถึงพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการรักษาโรคเรื้อรังอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดทำแนวทางการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยรวบรวมองค์ความรู้ทั้งจากเอกสารตำราและการถอดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้ายในโรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ได้รูปแบบการดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้ายที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลการใช้แนวทางการดูแลผู้ป่วยโรคมะเร็งระยะสุดท้าย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยแบบพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายที่มารับบริการที่หอผู้ป่วยพิเศษของโรงพยาบาลมะเร็งสุราษฎร์ธานี โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 14 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และแบบวัดผลผลการใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและทดสอบความเชื่อมั่นโดยคิดเป็นร้อยละ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ป่วยและญาติตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2562 - 31 ธันวาคม 2562 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้ป่วยโรคมะเร็งระยะสุดท้าย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.1, มีอายุมากกว่า 31-50 ปีมากถึงร้อยละ 28.6 ส่วนมากสถานภาพคู่ ร้อยละ 50, การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 35.7 , มีรายได้ 10001-20000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.9, มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดร้อยละ 78.6 , ได้รับข่าวสารโรคมะเร็งระยะสุดท้ายร้อยละ 85.7, แบ่งเป็นคนบอกเล่าได้รับร้อยละ 35.7, จากโทรทัศน์ได้รับร้อยละ 50, ไม่ได้รับจากนิตยสารร้อยละ 100, ได้รับจากอินเทอร์เน็ตร้อยละ 42.9, ได้รับจากวิทยุร้อยละ 7.1, และได้รับจากแหล่งอื่นๆร้อยละ 14.3ม ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 42.9, ระยะเวลารับทราบว่าเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้ายอยู่ในช่วง 1 เดือน-15 เดือนร้อยละ 42.9, ชนิดของการรักษาแบบการฉายรังสีร้อยละ 85.7และพบว่ามีโรคประจำตัวร้อยละ 21.4

2. ผลการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย

เมื่อพิจารณาผลการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายพบว่าผู้ป่วยอยู่ในระดับไม่มีความปวดร้อยละ 21.4 , มีความปวดเล็กน้อยร้อยละ 14.3 ปวดปานกลางร้อยละ 28.6 ปวดมากร้อยละ 21.4 ปวดมากที่สุดร้อยละ 14.3 จากการใช้บำบัดความปวดช่วยให้ท่านรู้สึกบรรเทาปวดไม่มีความปวดร้อยละ 21.4 ,มีความปวดเล็กน้อยร้อยละ 7.1 ,มีความปวดปานกลางร้อยละ 28.6 , มีความปวดมากร้อยละ 21.4 และยังมี ความปวดมากที่สุดร้อยละ 7.1 อาการปวดส่งผลกระทบต่ออาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิด เป็นร้อยละ 50 ปานกลางร้อยละ 21.4 ,มากร้อยละ 28.6 ,ผู้ป่วยรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวลเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 50, เล็กน้อยร้อยละ 7.1, ปานกลางร้อยละ 28.6, และมากที่สุดร้อยละ 14.3สมาชิกในครอบครัวรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวลเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 57.1,ปานกลางร้อยละ 28.6, มากร้อยละ 7.1 ,และมากที่สุดร้อยละ 7.1ผู้ป่วยได้เล่าระบายความรู้สึกให้สมาชิกในครอบครัวได้รับทราบเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 14.3, เล็กน้อยร้อยละ 21.4, ปานกลางร้อยละ 21.4,มากร้อยละ 14.3และมากที่สุดร้อยละ 28.6ผู้ป่วยมีความรู้สึกเศร้าเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 42.9, เล็กน้อยร้อยละ 7.1, ปานกลางร้อยละ 42.9,มากร้อยละ 7.1ผู้ป่วยมี ความรู้สึกดีเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 14.3, เล็กน้อย ร้อยละ 50, ปานกลางร้อยละ 14.3,มากร้อยละ 7.1และมากที่สุดร้อยละ 14.3และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้ป่วย มีผลต่ออาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกไม่มีเลยคิดเป็นร้อยละ 21.4, เล็กน้อยร้อยละ 21.4, ปานกลางร้อยละ 21.4,มากร้อยละ 14.3 และมากที่สุด 21.4

ตารางที่ 2 ร้อยละของการประเมินผลการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย

ข้อที่ 1	ประเมินผลการดูแลผู้ป่วย มะเร็งระยะท้าย	คะแนนผลการใช้แนวทางการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย				
		ไม่มี	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	ผู้ป่วยมีอาการปวด	21.4	14.3	28.6	21.4	14.3
2	การบำบัดความปวด	21.4	7.1	28.6	35.7	7.1
3	อาการปวดมีผลต่ออาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก	50	-	21.4	28.6	-
4	ผู้ป่วยรู้สึกหงุดหงิดเกี่ยวกับอาการ ปวด	50	7.1	28.6	-	14.3
5	ครอบครัวผู้ป่วยรู้สึกหงุดหงิด เกี่ยวกับอาการปวด	57.1	-	28.6	7.1	7.1
6	ผู้ป่วยและครอบครัวได้รับข้อมูล อาการปวด	14.3	7.1	21.4	-	57.1
7	ผู้ป่วยได้เล่าระบายเกี่ยวกับอาการ ปวด	14.3	21.4	21.4	14.3	28.6
8	ผู้ป่วยรู้สึกเศร้า	42.9	7.1	42.9	7.1	-
9	ผู้ป่วยรู้สึกดี	14.3	50	14.3	7.1	14.3
10	การปฏิบัติกิจกรรมมีผลต่อการปวด	21.4	21.4	21.4	14.3	21.4

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ป่วยที่เป็น โรคมะเร็งระยะท้ายเป็นเพศชาย และมีอายุ อยู่ระหว่าง 31-50 ปีมากที่สุด ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับอุบัติการณ์การเกิดของ โรคมะเร็งระยะท้าย ที่พบในกลุ่มประชากร โลกรวมทั้งประเทศไทย จากสถิติขององค์การอนามัยโลกในปี 2561 คาดการว่าเป็น โรคมะเร็งประมาณ 18 ล้านคน และเสียชีวิตจากโรคมะเร็งประมาณ 9.6 ล้านคน

2. ผลการใช้แนวทางปฏิบัติผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย กลุ่ม ตัวอย่างผลการใช้แนวทางปฏิบัติในผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายครอบครัวผู้ป่วย ไม่มีความรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวล เกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกอยู่ในระดับสูงสุดร้อยละ 57.1 อาการปวดอยู่ใน ระดับปานกลางร้อยละ 28.6 ครอบครัวผู้ป่วยรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวลเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกอยู่ในระดับต่ำ 7.1 ตามลำดับ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนพ.กิตติกร นิลมานันต์¹ มีการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายต้องดูแลตั้งแต่ระยะแรกของโรคพร้อมกับการรักษาหลักอื่นๆ มะเร็งระยะท้ายเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการรักษาและดูแลต่อเนื่อง การจัดทำแนวทางการ ดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติเพื่อส่งผลการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็นและการเข้าถึงหน่วยงานบริการ ความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การคัดกรองที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากโรคมะเร็งระยะท้ายเป็นโรคเรื้อรังและก่อให้เกิดความวิตกกังวลของผู้ป่วยพยาบาลควร จัดตั้งคลินิกหรือชมรมของผู้ป่วยโรคมะเร็งเฉพาะส่วน เพื่อให้ผู้ป่วยได้เข้ากลุ่มมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ในเรื่องการรักษาพยาบาล การดูแลตนเองที่เหมาะสม อันจะช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวลลงได้

2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผลพบว่าผลการใช้แนวทางปฏิบัติในผู้ป่วยมะเร็งระยะท้ายครอบครัว ผู้ป่วยไม่มีความรู้สึกหงุดหงิดหรือกังวลเกี่ยวกับอาการปวด อาการคลื่นไส้ หายใจลำบาก ท้องผูกอยู่ใน ระดับสูงสุดร้อยละ 57.1 และระดับต่ำสุดร้อยละ 7.1 พยาบาลควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สมาชิกใน ครอบครัวได้มีส่วนช่วยเหลือ ให้กำลังใจ รวมทั้งเป็นแหล่งพึ่งพากับผู้ป่วย โดยเฉพาะในรายที่ไม่สามารถ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้

3. ควรศึกษาวิจัยถึงคุณภาพในเรื่องวิถีชีวิตและการปรับตัวของผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย

4. ควรมีการศึกษาเรื่องบทบาทและการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย

เอกสารอ้างอิง

กิตติกร นิลมานันต์. การดูแลระยะสุดท้ายของชีวิต. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์; 2555.